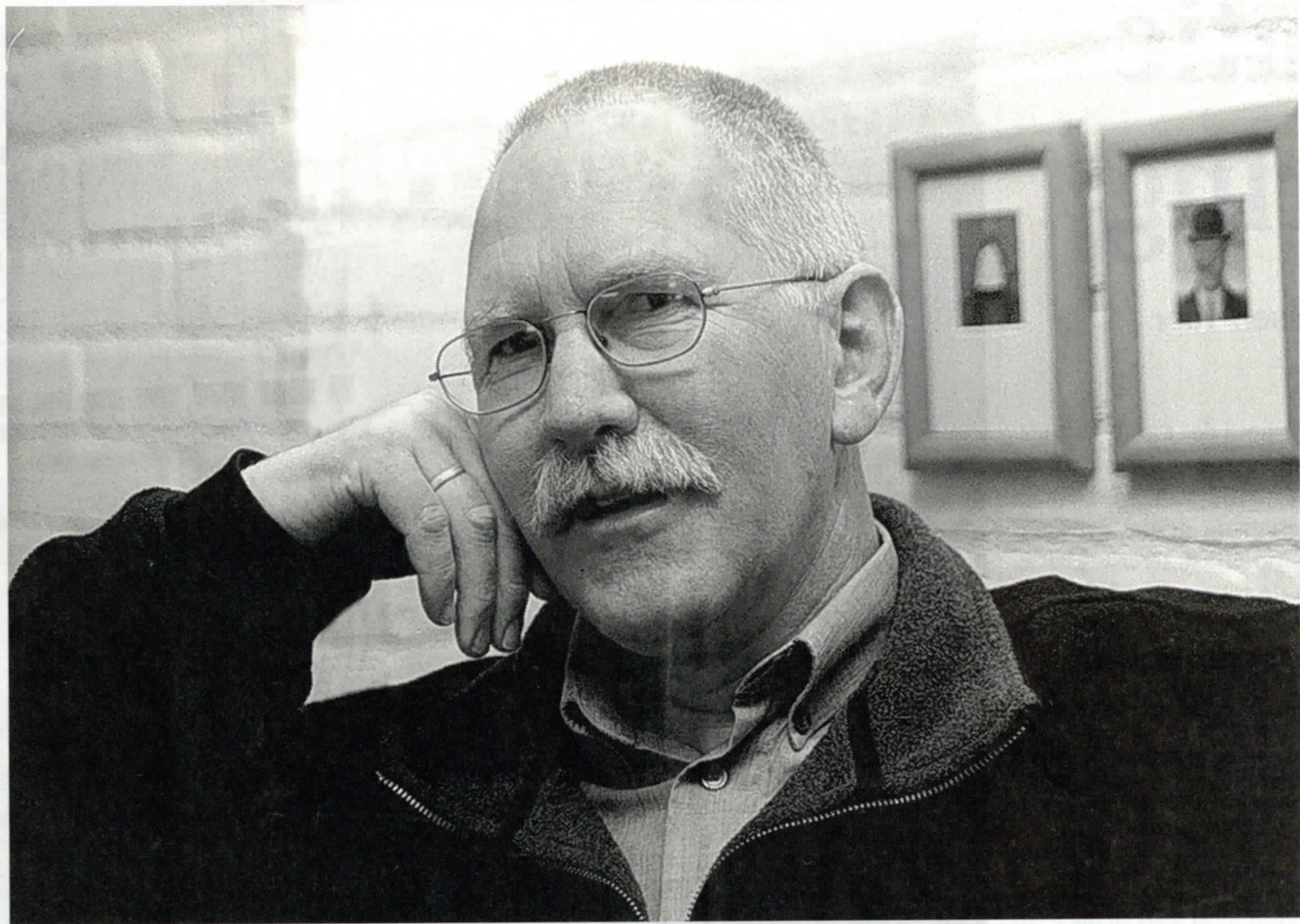

Henk Smit, God en het ongemak

Van zijn beide dochters heeft hij wel eens gehoord dat ze vroeger altijd alles mochten. Dat komt, denkt hijzelf, van zijn eigen opvoeding, vroeger thuis in het Oldambt, in Oostwold, waar zijn ouders een supermarkt dreven en waar hun gereformeerde geloof de norm der dingen bepaalde. "Niks mocht op zondag. Fietsen bijvoorbeeld was taboe. Een bioscoop? Vergeet het maar! Dat soort zaken." Het droeg er aan bij dat hij het geloof in die jaren vooral als benauwend heeft ervaren. Het ergste vond hij nog het grote schuldgevoel dat de mensen werd aangepraat. In dat klimaat wenste Henk Smit (53) uit Veendam, projectleider bij de EDON in Groningen, maar dichter in zijn vrije tijd, zijn dochters niet op te voeden. Alles in het redelijke natuurlijk, maar hij en zijn vrouw lieten de teugels bewust veel meer vieren dan zijn eigen ouders ooit hadden gedaan.

Bij Staalboek in Veendam verscheen onlangs een nieuwe dichtbundel van Henk Smit: 'Tichelwaark' dat alleen gedichten in het Gronings bevat, de taal waarin hij zich de laatste jaren hoofdzakelijk manifesteert. Toch heeft het lang geduurd voordat de Veendammer het dialect ontdekte als uitingsmiddel. Maar toen hij dat eenmaal had gedaan was het snel raak, rekende hij in zijn gedichten (maar niet alleen daarin) af met het geloof uit zijn jeugd. Het kwam ook tot een breuk met de kerk, na lange uitputtende gesprekken daarover met mensen, met een dominee ook, die hij tenslotte

Groninger dichter Henk Smit: "Ik wil nu vooral serieus worden genomen." © BERT WOLJES

woedend de deur uitgooide. Het was een geweldige persoonlijke worsteling, want: "Zo'n stap zet je niet in één keer, dat is een proces van jaren." Bij zijn ouders kwam de mededeling hard aan. Vooral moeder had geen begrip. Zijn vader zei dat de zoon zich niet tegenover hem hoefde te verantwoorden, maar dat hij dat toch ooit eens 'boven' zou moeten doen. Zelf gelooft Henk Smit allang niet meer in het Godsbestaan. "Ik ben humanist geworden, weloverwogen." Maar hij trapt – wellevend mens als hij is – niet na of geeft af op zijn jeugd. "Want eigenlijk was die in zijn totaliteit best gelukkig." Het verzet tegen de kerk moet je zien in relatie met de kerk zoals die in

de jaren vijftig en zestig was. Toen werd alles aan de hogere macht toegeschreven en het handelen van de mensen daarvoor bepaald. Ik vind dat het niet om een hiernamaals gaat, maar om het hier en het nu. En vooral om de mens van nu."

Jarenlang wist Henk Smit niet dat er een dichter in hem huisde. Hij deed die ontdekking pas nadat hij zijn diensttijd in Suriname had doorgebracht. "Ik had daar een kameraad die gedichten maakte. Dat vond ik fascinerend. Ik ben me daarna ook op het dichten gaan toeleggen, eerst in het Nederlands en pas veel later in het dialect." Na terugkeer uit Suriname was hij in de beginjaren tachtig, toen hij in Appingedam woonde, veelvuldig

te vinden in de bibliotheek in deze plaats. Zoekend naar dichtbundels. Hij raakte vooral onder de indruk van een bundel van Judith Herzberg, 'Vliegen' getiteld. "Het waren allemaal gedichten over één onderwerp. Dat sprak mij erg aan." Zo besloot hij ook te gaan dichten, over één onderwerp.

Merkwaardig genoeg bracht zijn lidmaatschap van het Algemeen Veendammer Mannenkoor hem op de gedachte dat er ook in het Groninger dialect kon worden gedicht. "Eerst kwam dat gewoon niet bij me op. Het mannenkoor wilde echter op een gegeven moment Groninger teksten hebben op al bestaande liederen. Daar ben ik toen mee aan de slag gegaan, heb het woor-

denboek van K. ter Laan gekocht, de spelling bestudeerd, kortom zo is het allemaal begonnen."

Hij realiseert zich dat zijn werk somber, toberig overkomt. De mensen krijgen daarvoor – vindt Smit – een verkeerd beeld van zijn persoon. "Want in het dagelijks leven mag ik graag een stukje ouwehoeren." Ook dat heeft, veronderstelt hij, weer met zijn jeugd te maken. Doordat zijn moeder veel in de winkel stond en de huishoudelijke hulp zich overwegend met hem bemoeide duurde het lang voordat hij als een jongvolwassene werd beschouwd. "Dat heeft er ongetwijfeld mee te maken. Ik wil nu vooral serieus worden genomen."